

Lietuvos
valstybingumo
raidoje

Šeštasis pataisytas ir papildytas leidimas

Sudarė

Stasys Kašauskas,
Birutė Valionytė

Fotografijos

Džoja Gunda Barysaitė,
Viktoras Kapočius,
Virgilijus Usinavičius,
Zenonas Nekrošius,
Andrius Petrulevičius,
Lietuvos Respublikos Seimo archyvas,
žurnalo „Lithuania in the World“ archyvas

Dizainas

Darius Abromaitis (www.imago.lt)

Leidėjas

© Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų klubas

Spausdino

„Standartų spaustuvė“, www.standart.lt

Kovo 11

1990 kovo 11-oji Lietuvos valstybingumo raidoje

1253 07 06

1918 02 16

1990 03 11

*Lietuvos Nepriklausomybės Akto
signatarų klubas – gimusiems Kovo
vienuoliktosios eroje*

Vilnius, 2019

Įstatymas „Dėl valstybės pavadinimo ir herbo“

Žengdama į atkuriamą nepriklausomą valstybės gyvenimą, matydama oficialiuose pavadinimuose ir ženkuose nemažas dvasines ir politikos reikšmes, jausdamasi įgaliota Lietuvos piliečių – rinkėjų valios, Lietuvos Aukščiausioji Taryba nutaria:

1. Konstitucijoje ir kituose teisiniuose norminiuose aktuose vartoti vienintelį oficialų valstybės pavadinimą „Lietuvos Respublika“, o trumpiau ir sudėtiniuose pavadinimuose – „Lietuva“, „Lietuvos“.
2. Toliau vartoti oficialų Lietuvos Respublikos valstybės herbą ir ženklą – Vytį.
3. Lietuvos Aukščiausiąją Tarybą vadinti „Lietuvos Respublikos Aukščiausiąja Taryba“.

4. Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos Pirmininko pareigybę nuo šiol vadinti „Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Pirmininko“ pareigybe.

5. Visus tolesnius šios Aukščiausiosios Tarybos aktus vadinti „Lietuvos Respublikos pirmojo šaukimo Aukščiausiosios Tarybos“ aktais.

6. Remiantis šio įstatymo pirmuoju straipsniu keičiami valstybinių organų pavadinimai.

7. Šis įstatymas įsigalioja nuo jo priėmimo momento.

Vilnius, 1990 m. kovo 11 d.

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Aktas „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo“, 1990 m. kovo 11 d.

LIETUVOS RESPUBLIKOS AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS

A K T A S

DĖL LIETUVOS NEPRIKLAUSOMOS VALSTYBĖS ATSTATYMO

Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba, reikšdama Tautos valią, nutaria ir iškilmingai skelbia, kad yra atstatomas 1940 metais svetimos jėgos panaikintas Lietuvos Valstybės suvereninių galių vykdymas, ir nuo šiol Lietuva vėl yra nepriklausoma valstybė.

Lietuvos Tarybos 1918 m. vasario 16 d. Nepriklausomybės aktas ir 1920 m. gegužės 15 d. Steigiamojo Seimo rezoliucija dėl atstatytos Lietuvos demokratinės valstybės niekada nebuvo nustoję teisinės galios ir yra Lietuvos Valstybės konstituciniai pamatai.

Lietuvos valstybės teritorija yra vientisa ir nedaloma, joje neveikia jokios kitos valstybės konstitucija.

Lietuvos valstybė pabrėžia savo ištikimybę visuotinai pripažintiems tarptautinėms teisinėms principams, pripažįsta sienų neliečiamumą, kaip jis suformuluotas 1975 metų Europos saugumo ir bendradarbiavimo pasitarimo Helsinkyje Baigiamajame akte, garantuoja žmogaus, piliečio ir tautinių bendrijų teises.

Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba kaip suvereninių galių reiškoja šiuo aktu pradeda realizuoti visą Valstybės suverenitetą.

LIETUVOS RESPUBLIKOS AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS PIRMININKAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS SEKRETORIUS

Vilnius, 1990 m. kovo 11 d.

V. LANDSBERGIS

L. SABUTIS

Handwritten signatures and names covering the lower half of the document, including names like Landsbergis, Sabutis, and many others.

Sajūdžio mitingas Vingio parke, 1989 m.

„Mes džiaugiamės, kad suplevėsavo trispalvė vėliava kaip mūsų tautos gyvybės ženklas! Visam pasauliui mes skelbiame: lietuvių tauta yra gyva tauta! Lietuvių tauta yra ne tik gyva tauta. Ji nori būti savarankiška, nepriklausoma tauta, niekieno batų nemindžiojama. Ji nori savarankiškai tvarkyti savo gyvenimą ir reikalus. Ir mes tikime, kad prasidėję pasikeitimai atves mus į tą palaimingą Lietuvos ateitį – savarankišką tautos gyvenimą. Bet, brangieji, mokėkime laukti, mokėkime būti kantrūs, mokėkime vienas kitam kulnų nemindžioti. Mokėkime vienas kito nestumdyti, vienas kito neįžeidinėti. Ateis rudenį pasėtam pasikeitimo želmeniui ir pavasaris, ir vasara, ir atneš pasikeitimo derlių mūsų tautai, palaimingąją jos ateitimi pasireiškiantį. Reikia, brangieji, mokėti ne tik kantriai laukti, bet kaip želmeniui ir augti. Laukimas – tai ne stagnacija, ne stovėjimas vietoje, tai augimas.“

Iš kardinolo V. Sladkevičiaus pamokslo prie Vilniaus Katedros durų 1988 10 23

Dvi istorinės dienos

1990 03 10

21.00 prasideda Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos dvyliktojo šaukimo pirmosios sesijos pirmasis posėdis. Dalyvauja 125 išrinkti deputatai į LTSR AT ir dalis Lietuvoje išrinktų TSRS liaudies deputatų. Pirmininkauja Respublikos rinkimų komisijos pirmininkas Lietuvos TSR mokslų akademijos narys korespondentas Juozas Bulavas. Pagal LTSR Konstituciją Aukščiausiosios Tarybos sesija yra teisėta, jeigu joje dalyvauja ne mažiau kaip 94 deputatai.

Išrenkama balsų skaičiavimo komisija: A. Kumža, S. Razma, A. Sėjūnas, G. Šerkšnys, P. Varanauskas.

Išrenkama Mandatų komisija: pirmininkas – A. Sakalas, komisijos nariai: A. Ambrazevičius, I. Andrukaitienė, J. Karvelis, A. Patackas, K. Rimkus, R. Rudzys, B. Rupeika, S. Šaltenis.

Išrenkamas sesijos sekretoriatas: Z. Juknevičius, Č. Juršėnas, N. Oželytė, L. Sabutis.

A. Abišalas pristato LTSR įstatymo „Dėl LTSR Aukščiausiosios Tarybos reglamento papildymo“ projektą (dėl LTSR AT Pirmininko rinkimo ir atšaukimo procedūros). Po svarstymo sudaroma redakcinė komisija: V. Beriozovas, E. Grakauskas, E. Jarašiūnas, L. Sabutis, J. Tamulis.

Č. Juršėnas perskaito sveikinimą Aukščiausiajai Tarybai.

Tylos minute pagerbiami mirę ir žuvę už Lietuvą ir jos Ateigimą.

22.30 LTSR AT pirmasis posėdis baigiamas. Antrąjį posėdį nutarta pradėti 1990 m. kovo 11 d. 9 val.

Po to iki kovo 11 d. 1.30 val. vyko Sąjūdžio deputatų pasitarimas (dabartinėje I rūmų Konstitucijos salėje), kuriame buvo nutarta Lietuvos Nepriklausomą Valstybę atkurti šiandien. Susitarta suderinti Akto tekstą taip, kad salėje dėl jo nekiltų klausimų.

1990 03 11

9.00 prasideda Lietuvos TSR AT antrasis posėdis. Pirmininkauja Respublikos rinkimų komisijos pirmininkas Lietuvos TSR mokslų akademijos narys korespondentas J. Bulavas. Dalyvauja LTSR AT deputatai ir dalis TSRS liaudies deputatų.

Mandatų komisijos pirmininkas A. Sakalas supažindina su Mandatų komisijos išvadomis: „Šių metų vasario 24 dieną vyko rinkimai į LTSR Aukščiausiąją Tarybą ir išrinkta 90 deputatų. Kovo 4, 7, 8 ir 10 dienomis 43 rinkiminėse apygardose buvo surengtas pakartotinis

LTSR Aukščiausiosios Tarybos dvyliktojo šaukimo pirmoji sesija. Respublikos rinkimų komisijos pirmininkas J. Bulavas ir LTSR AT Pirmininkas V. Landsbergis.

Uždengiamas LTSR herbas.

balsavimas. Deputatų rinkimai jau yra įvykę 133 rinkiminėse apygardose. Vasario 24 dieną rinkimuose dalyvavo 71,72% visų rinkėjų. Pakartotiniame balsavime dalyvavo 66,4% rinkėjų.

Išrinktų Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos deputatų sudėtis yra tokia: 70 nepartinių, 63 deputatai yra įvairių partijų nariai, iš jų 40 savarankiškos komunistų partijos narių, 9 Lietuvos socialdemokratų, 5 TSKP, 4 Lietuvos žaliųjų, 3 Lietuvos demokratų, 2 Lietuvos krikščionių demokratų partijų nariai. 126 deputatai yra baigę aukštąjį mokslą, 1 turi nebaigtą aukštąjį mokslą, 6 – vidurinį išsilavinimą, 42 deputatai turi mokslo laipsnius, 26 – mokslo vardus. Deputatais išrinkti įvairaus amžiaus žmonės: nuo 21-erių iki 30-ies metų amžiaus yra 6 asmenys, nuo 31-erių iki 40-ies metų yra 44, nuo 41-erių iki 50-ies yra 34, nuo 51-erių iki 60-ies yra 40, daugiau kaip 60-ties metų yra 9 deputatai. Vidutinis deputatų amžius 46 metai. Išrinkta 12 moterų.“

Lietuvos TSR Aukščiausioji Taryba vienbalsiai patvirtina 133 deputatų įgaliojimus priimdama LTSR AT nutari-

LR Aukščiausiosios Tarybos pirmosios sesijos pirmasis posėdis.

Deputatai pasirašo Aktą „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo.“

mą „Dėl LTSR AT deputatų įgaliojimų pripažinimo“.

A. Abišalas pristato redakcinės komisijos pataisytą įstatymo „Dėl LTSR Aukščiausiosios Tarybos reglamento papildymo“ projektą (dėl Aukščiausiosios Tarybos Pirmininko rinkimo ir atšaukimo). Balsų dauguma AT priima LTSR įstatymą „Dėl Lietuvos TSR AT reglamento papildymo“.

10.00 keliama kandidatai LTSR AT Pirmininko pareigoms eiti. Siūlomos R. Ozolo, V. Landsbergio, A. Brazausko, K. Motiekos kandidatūros. K. Motieka ir R. Ozolas kandidatuoti atsisako.

Atviru balsavimu tvirtinamas balsavimo biuletenis.

TSRS liaudies deputatas V. Statulevičius kviečia į pasitarimą TSRS liaudies deputatus.

Skelbiama 20 minučių pertrauka.

Po pertraukos kandidatai į LTSR AT Pirmininko postą Algirdas Brazauskas ir Vytautas Landsbergis sako programines kalbas ir atsako į deputatų klausimus. Skelbiama 10 minučių pertrauka.

Nutariama naujos balsų skaičiavimo komisijos nerinkti, palikti vakarykščią; diskusijoms dėl kandidatų

LR AT vadovybė. Giedamas Valstybės himnas. Iš kairės: K. Motieka, B. Kuzmickas, V. Landsbergis, Č. Stankevičius, A. Sakalas, L. Sabutis.

Prie Aukščiausiosios Tarybos pastato nuimamas LTSR herbas, tvirtinamas Vytis, 1990 03 12.

skirti po 3 minutes. Po kandidatų baigiamojo žodžio skelbiama pusantrų valandų pertrauka, jos metu vyksta slaptas balsavimas ir balsų skaičiavimas.

15.35 prasideda trečiasis posėdis. Pirmininkauja Respublikos rinkimų komisijos pirmininkas J. Bulavas. Skelbiami slapto balsavimo rezultatai. Balsavime dalyvavo 133 deputatai. Už A. Brazauską balsavo 38, prieš 95. Už Vytautą Landsbergį – 91, prieš – 42. LTSR AT Pirmininku išrenkamas Vytautas Landsbergis.

Toliau posėdžiui pirmininkauja LTSR AT Pirmininkas V. Landsbergis.

AT Pirmininko pavaduotojais išrenkami B. Kuzmickas, K. Motieka ir Č. Stankevičius.

AT Prezidiumo sekretoriumi išrenkamas L. Sabutis.

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Aktas „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo“ priimtas.

Sudaroma AT pirmosios sesijos darbotvarkė, joje yra septyniolika klausimų.

AT priima LTSR vyriausybės atsistatydinimą ir paveda K. Prunskienei laikinai eiti Ministrų Tarybos Pirmininkės pareigas.

17.15 LTSR AT deputatai vardiniu būdu balsuoja dėl deklaracijos „Dėl LTSR AT deputatų įgaliojimų“.

Skelbiama 15 minučių pertrauka, jos metu AT posėdžių salė paruošiama valstybės atributų pakeitimui.

AT Pirmininkas skelbia vardinio balsavimo dėl deklaracijos „Dėl Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos deputatų įgaliojimų“ rezultatus.

AT pritarė deklaracijai, kurioje sakoma, kad „1990 vasario 24 d. rinkimuose į Lietuvos Aukščiausiąją Tarybą rinkimų teisę turintys Lietuvos gyventojai savo valia suteikė išrinktiems Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos deputatams tautos atstovų mandatą ir prievole atstatyti Lietuvos valstybę ir reikšti tautos suvereninę galią (*suprema potestas*) per Aukščiausiąją Tarybą, kuri nuo 1990 m. kovo 11 d. 18 val. bus vadinama Lietuvos Aukščiausiąja Taryba“.

Priimamas įstatymas „Dėl valstybės pavadinimo ir herbo“.

Kauno istorijos muziejus dovanoja išsaugotą Vyty.

18.08 posėdžių salėje uždengiamas LTSR herbas ir iškeliama tautinė vėliava.

Pradedamas svarstyti Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimas „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo“ ir jį lydintys dokumentai: Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl 1938 metų gegužės 12 dienos Lietuvos Konstitucijos galiojimo atstatymo“, Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos Laikinojo Pagrindinio Įstatymo“.

Deputatai pateikia pastabų, AT sudaro redakcinę komisiją dokumentams redaguoti.

Skelbiama penkiolikos minučių pertrauka, jos metu dirba redakcinė komisija.

Po pertraukos deputatai pareiškia nuomonę apie svarstomus dokumentus. Daugiausia pastabų išsakyta Laikinojo Pagrindinio Įstatymo projektui.

Redakcinė komisija dirba iki 21 valandos.

Iš AT tribūnos sveikinimo žodį taria Lenkijos Res-

Nepriklausomybės atkūrimo Aktas priimtas.
1990 03 11 prie Aukščiausiosios Tarybos.

publikos Seimo narys Z. Vujecas, Rusijos liaudies deputatas S. Kovaliovas, kandidatas į Rusijos liaudies deputatus L. Šemajevas, Čekoslovakijos piliečių forumo narys J. Handelas, Kaliningrado srities „Solidarumo“ organizacijos atstovė J. Kolcova, Estijos Liaudies fronto valdybos narys ir kandidatas į Aukščiausiosios Tarybos deputatus R. Vaidemanas.

Sveikinimų telegramas perskaito deputatė N. Oželytė.

Po pertraukos AT pateikiami suredaguoti dokumentai.

Č. Juršeno pasiūlymu pradedamas vardinis balsavimas dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Akto „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo“.

Kol balsuojama ir balsų skaičiavimo komisija skaičiuoja balsus, AT svarsto Lietuvos Respublikos įstatymų „Dėl buvusių LTSR sąjunginio-respublikinio pavaldumo valstybės valdymo organų statuso pakeitimo“ ir „Dėl LTSR teritorijoje esančių sąjunginio ir sąjunginio-respublikinio pavaldumo įmonių, įstaigų ir organizacijų statuso pakeitimo“ projektus.

22.39 AT Pirmininkas skelbia vardinio balsavimo dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Akto „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo“ rezultatus.

Už šį Aktą balsavo 124 deputatai: A. Abišala, P. Aksonaitis, N. Ambrazaitytė, A. Ambrazevičius, L. Andrikienė, V. Andriukaitis, I. Andrukaitienė, K. Antanavičius, L. Apšega, M. Arlauskas, R. Astrauskas, Z. Balcevičius, V. Baldišis, J. Beinortas, V. Beriozovas, E. Bičkauskas, A. Brazauskas, A. Butkevičius, V. Čepaitis, M. Čobotas, A. Degutis, J. Dringelis, A. Endriukaitis, B. Gajauskas, E. Gentvilas, B. Genzelis, M. Gerdaitytė, P. Giniotas, K. Glaveckas, E. Grakauskas, K. Grinius, R. Gudaitis, R. Hofertienė, G. Iešmantas, G. Ilgūnas, A. Januška, E. Jarašiūnas, V. Jarmolenka, V. Jasukaitytė, Z. Juknevičius, J. Jurgelis, Č. Juršėnas, V. Kačinskas, A. Karoblis, J. Karvelis, V. Katkus, E. Klumbys, V. Kolesnikovas, S. Kropas, Č. Kudaba, A. Kumža, B. Kuzmickas, V. Landsbergis, K. Lapinskas, M. Laurinkus, A. Leščinskas, J. Liaučius, B. Lubys, J. Mačys, S. Malkevičius, L. Milčius, J. Minkevičius, A. Miškinis, D. Morkūnas, K. Motieka, B. Nedzinskienė, A. Norvilas, Č. Okinčicas, R. Ozolas, N. Oželytė, J. Paleckis, V. Paliūnas, J. Pangonis, A. Patackas, R. Paulauskas, S. Pečeliūnas, E. Petrovas, V. Pikturna, V. Plečkaitis, P. Poškus, V. Povilionis, J. Prapiestis, K. Prunskienė, V. Pupauskas, A. Račas, G. Ramonas, N. Rasimavičius, R. Rastauskienė, S. Razma, A. Ražauskas, K. Rimkus, A. Rudys, R. Rudzys, B. Rupeika, L. Sabutis, K. Saja, A. Sakalas, A. Saudargas, A. Sėjūnas, L. Simutis,

Pirmoji Lietuvos Vyriausybė (1990 03 17–1991 01 10).

Ministrai (iš kairės): V. Antanaitis – miškų ūkio, R. Jasinavičius – pramonės, K. Birulis – ryšių, A. Brazauskas – Ministro Pirmininko pavaduotojas, K. Prunskienė – Ministrė Pirmininkė, R. Ozolas – Ministro Pirmininko pavaduotojas, R. Sikorskis – finansų, M. Misiukonis – vidaus reikalų, V. Knašys – žemės ūkio, J. Biržiškis – susisiekimo; antroje eilėje: J. Olekas – sveikatos apsaugos, P. Kūris – teisingumo, A. Nasvytis – statybos ir urbanistikos, A. Sinevičius – prekybos, R. Kozyrovičius – materialinių išteklių, A. Dobravolskas – socialinės apsaugos, V. Navickas – ekonomikos, A. Saudargas – užsienio reikalų, L. Ašmantas – energetikos. Nuotraukoje nėra D. Kuolio – kultūros ir švietimo ministro.

R. Survila, Č. Stankevičius, V. Šadreika, S. Šaltenis, L. Šepetytis, G. Šerkšnys, A. Šimėnas, J. Šimėnas, J. Tamulis, A. Taurantas, V. Terleckas, P. Tupikas, A. Ulba, K. Uoka, G. Vagnorius, Z. Vaišvila, P. Vaitiekūnas, R. Valatka, B. Valionytė, P. Varanauškas, E. Vilkas, E. Zingeris, A. Žalys, V. Žiemelis.

Prieš nebalsavo niekas.

Susilaikė šeši: S. Akanovičius, L. Jankelevičius, R. Maciejkianecas, S. Peško, V. Suboč, E. Tomaševičius.

22.46 giedamas Valstybės himnas. AT skanduoja: „Lietuva jau laisva“, „Latvija bus laisva“, „Estija bus laisva“.

Pasiūloma visiems deputatams pasirašyti Aktą. Išsirikuoja deputatų eilė prie tribūnos.

AT pradeda svarstyti ir priima Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl 1938 metų gegužės 12 dienos Lietuvos Konstitucijos galiojimo atstatymo“.

AT svarsto ir priima Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl Lietuvos Respublikos Laikinojo Pagrindinio Įstatymo“.

AT priima Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl buvusių

LTSR sąjunginio-respublikinio pavaldumo valstybės valdymo organų statuso pakeitimo“.

AT priima Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimą „Dėl kai kurių Lietuvos Respublikos valstybės organų įgaliojimų pratęsimo“.

AT pritaria Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos kreipimuisi į pasaulio tautas.

AT svarsto Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimo „Dėl Lietuvos deputatų dalyvavimo TSRS liaudies deputatų III suvažiavimo darbe“ projektą. Pirmininkas informuoja, kad deputatai S. Kašauskas, N. Medvedevas ir M. Stakvilevičius, dar būdami ir TSRS liaudies deputatais, jau išvyko į Maskvą vykdyti valstybinę užduotį.

Kremliuje TSRS liaudies deputatų suvažiavimas prasideda kovo 12 dieną. AT bendru sutarimu nutaria pasiūsti į Maskvą sveikinimo telegramą ir priimtus Lietuvos valstybės atkūrimo dokumentus.

AT Pirmininkas skelbia, kad istorinės Kovo 11 dienos posėdis baigtas.

Lietuvos žmonės
vis dar baugino
sovietų karo
technika.

Ilgas ėjimas laisvėn

1939 08 23 pasirašytas Molotovo–Ribentropo paktas.

1940 06 15 Sovietų Sąjunga okupavo ir netrukus aneksavo Lietuvą.

1940 11 17 įkurtas Lietuvos aktyvistų frontas (LAF). Siekta atkurti Nepriklausomybę remiant vokiečiams.

1940 12 26 įkurta Lietuvos laisvės kovotojų sąjunga (LLKS).

1941 06 23 įvyko sukilimas prieš sovietų okupantus. LAF sudarė laikinąją Lietuvos vyriausybę, paskelbė, jog atkurta Laisva ir Nepriklausoma Lietuvos valstybė.

1941 08 05 Laikiniosios vyriausybės veikla sustabdyta spaudžiant vokiškiesiems okupantams.

1943 11 25 įkurtas Vyriausiasis Lietuvos išlaisvinimo komitetas (VLIK'as), veikęs iki 1992 m.

1944 m. vasarą Lietuvą vėl okupavo Raudonoji armija.

1946 06 06 Lietuvos partizanų vadai paskelbė ginkluotą kovą okupantams, įsteigė Bendrą demokratinio pasipriešinimo sąjūdį (BDPS).

1949 02 16 Lietuvos partizanų vadai BDPS pavadino Lietuvos laisvės kovos sąjūdžiu (LLKS).

1953 m. palaužta ginkluota partizaninė kova, išžudyti žymiausi partizanų vadai. Atskiri partizanų būriai

kovėsi dar kelerius metus. Paskutinis Lietuvos partizanas Antanas Kraujelis žuvo 1965 metais. Kovose žuvo apie 30 000 žmonių. Kova už nepriklausomybę persikėlė į užsienį.

Kova už laisvę tęsėsi visus okupacijos metus: kūrėsi neformalios organizacijos, buvo keliamos tautinės vėliavos, slaptai minimos žymios datos ir pagerbiami žmonės, vyko tautinis kraštotyris judėjimas, meno kūriniams buvo nuolat primenamos laisvės, išsivadavimo idėjos ir t. t.

1972 03 19 pradėta leisti „Lietuvos katalikų bažnyčios kronika“.

1972 05 14 Kaune, reikalaudamas laisvės Lietuvai, susidegino Romas Kalanta.

Nuo 1975 m. suaktyvėjo pagrindinės spaudos leidimas, pasirodė „Aušra“, „Perspektyvos“, „Alma Mater“, „Šalin vergiją!“, „Dievas ir Tėvynė“, „Rūpintojėlis“ ir kt.

1976 m. įkurta Helsinkio grupė (stebinti, kaip TSRS laikosi Helsinkio Baigiamojo akto nuostatų).

1978 06 14 A. Terleckas su bendražygiais įkūrė pagrindinę Lietuvos laisvės lygą (LLL), pradėjo leisti laikraštį „Laisvės šauklis“.

Dainavos apygardos Merkio rinktinės partizanai. Priekyje žygiuoja būrio vadas Adolfas Baublys-Merkys. 1945–1946 m. žiema. (LGGRTC Genocido aukų muziejaus nuosavybė).

Praeities stabai iškeliauja visiems laikams

1978 11 10 kunigai J. Kauneckas, A. Svarinskas, S. Tamkevičius, V. Vėlavčius, J. Zdebskis įkūrė Tikinčiųjų teisių gynimo katalikų komitetą.

1979 08 23 parengta „Jungtinė deklaracija“, ją pasirašė 45 Lietuvos, Latvijos ir Estijos tautinio išsivadavimo kovotojai. Reikalauta Molotovo–Ribentropo pakta paskelbti negaliojančiu.

1985 m. M. Gorbačiovas paskelbė „perestroiką“.

1987 08 23 Lietuvos laisvės lyga (A. Terleckas, V. Bogušis, P. Cidzikas, N. Sadūnaitė, J. Sasnauskas ir kt.) Vilniuje, prie A. Mickevičiaus paminklo, surengė mitingą Molotovo-Ribentropo paktaui pasmerkti.

1988 m. sovietinėje Lietuvos spaudoje ėmė rodytis vis drąsesni straipsniai apie sovietų okupaciją, pokario kovas, tautines šventes ir kt.

1988 06 03 įkurtas Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis, birželio 19 d. pasirodo „Sąjūdžio žinios“. Gimė visuomeninis judėjimas, atvedęs Lietuvą į Kovo 11-ąją.

Lietuvoje neregėtai greitai ir aktyviai kuriasi Sąjūdžio grupės, vyksta mitingai.

1988 10 07 Gedimino pilies bokšte iškelta tautinė vėliava.

1988 10 22–23 d. Vilniaus sporto rūmuose vyko Sąjūdžio suvažiavimas. Dalyvavo 1 021 delegatas, apie 4 000 svečių. Suvažiavimas išrinko Sąjūdžio Seimą. Kiekvieną suvažiavimo žodį per radiją, televiziją sekė visa Lietuva. Tai buvo didžioji tautos laisvės pamoka, esminis laisvės siekimo lūžis. Sąjūdžio Seimas išrinko 35 asmenų tarybą. Lapkričio 24 d. Tarybos pirmininku išrinktas Vytautas Landsbergis.

1989 02 16 Kaune LPS Seimas priėmė deklaraciją, kurioje reiškiamas tautos ryžtas taikiu būdu atkurti savo teises gyventi nepriklausomai.

1989 m. vasario–kovo mėn. vykusiuose TSRS liaudies deputatų rinkimuose tiesiogiai išrinkti 42 deputatai.

Gegužės 25 d. Kremliuje prasidėjusiame suvažiavime Lietuvos delegatai turėjo didelę įtaką 2 250 TSRS deputatų: prisidėjo prie demokratijos suaktyvinimo Tarybų Sąjungoje, išviešino slaptuosius Molotovo–Ribentropo pakto protokolus, pareikalavo juos pripažinti negaliojančiais ir niekiniais.

Nuo Maskvos atsiskyrė menininkų sąjungos, atsikūrė iki okupacijos veikusios politinės partijos. Gegužės 18 d. LTSR Aukščiausioji Taryba priėmė Konstitucijos pataisą: „Lietuvos TSR galiota tik jos Aukščiausiosios Tarybos arba referendumu priimti įstatymai“.

1989 08 06 Švedijoje, Gotlando saloje, 36-oje Europos lietuvių studijų savaitėje, dalyvaujant išeivijos lietuvių, Sąjūdžio ir Lietuvos komunistų partijos atstovams, buvo priimtas komunikatas, kuriame pasakyta: „Visų pasaulio lietuvių gyvybinis tikslas yra nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimas“.

TSRS liaudies deputatai, 1989 m. gegužės mėn. vykstantys į Maskvą. Iš 58 deputatų Lietuvoje išrinkti 42, iš jų 36 – remti Sąjūdžio. Jų reikalavimu 1989 12 24 TSRS liaudies deputatų suvažiavimas Molotovo–Ribentropo pakta paskelbė negaliojančiu ir niekinu.

Baltijos kelias 1989 08 23

1989 08 23, prisimindami Molotovo-Ribentropo pakto 50-ąsias metines, Sąjūdis, Estijos Liaudies frontas ir Latvijos Tautos frontas surengė „Baltijos kelio“ akciją: nuo Vilniaus Katedros iki Talino Tompėjos pilies stojo susikibusių rankomis žmonių grandinė – vien Lietuvoje apie milijonas.

1989 12 19 vykusiam LKP suvažiavime Lietuvos komunistai atsiskyrė nuo TSKP.

1990 02 24 rinkimuose į Lietuvos TSR Aukščiausiąją Tarybą triuškinamai nugalėjo Sąjūdžio remti deputatai: iš 90 išrinktų –72, išrinktų kovo 4, 7, 8 ir 10 d. pakartotiniuose rinkimuose iš 43 –35 sąjūdiečiai.

1990 m. kovas

Kovo 1 d. Sąjūdžio išrinkti deputatai sudarė tris komisijas: Lietuvos nepriklausomybės planui parengti, Aukščiausiosios Tarybos darbui reorganizuoti, Komisiją valstybės vidaus reikalams.

Kovo 8 d. įvyko Sąjūdžio Seimo sesija. Keistasi nuomonėmis dėl nepriklausomybės atkūrimo, svarstyta politinė padėtis. Įkurtas Sąjūdžio deputatų klubas.

Kovo 9 d. Sąjūdžio remiami deputatai toliau diskutavo, kada skelbti nepriklausomybės atkūrimą. Apsvarstyti pirmajai sesijai teiktinų dokumentų tekstai, numatytas AT pareigybių paskirstymas.

Aukščiausiosios Tarybos gynimas 1991 m. sausio 15 d.

Lietuvos gyventojų netektys okupacijų metais

SOVIETŲ SAJUNGOS OKUPACIJA

1940 06 15 – 1941 06 22

Įkalinta, nužudyta, ištremta.....	23 000
Žuvo per 1941 m. Birželio sukilimą.....	700

1944–1953 m.

Suimta, įkalinta.....	186 000
Ištremta.....	118 000
Žuvo partizanų ir jų rėmėjų.....	20 500
Lageriuose ir kalėjimuose žuvo.....	20 000–25 000
Tremtyje žuvo.....	28 000

1954–1986 m.

Suimta ir įkalinta dėl politinių motyvų.....	1 000
--	-------

Skulptoriaus S. Kuzmos paminklas žuvusiems už Lietuvos laisvę (Vilniaus Antakalnio kapinės).

NACIŲ VOKIETIJOS OKUPACIJA

1941 06 22–1944 07

Įkalinta, išvežta į koncentracijos stovyklas.....	29 500
Nužudyta (iš jų apie 200 tūkst. žydų).....	240 000
Išvežta priverstiniais darbams į Vokietiją.....	60 000

1940–1941, 1944–1947 ir 1957–1960 m.

buvo priversta išvykti ir repatrijuoti lietuvių, lenkų, vokiečių, „klaipėdiečių“.....	496 000
---	---------

1991 M. GINANT LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĘ

Žuvo (Sausio 13-ąją prie Televizijos bokšto: Loreta Asanavičūtė, Virginijus Druskis, Darius Gerbutavičius, Rolandas Jankauskas, Rimantas Juknevičius, Algimantas Kavoliukas, Alvydas Kanapinskas, Vytautas Koncevičius, Vidas Maciulevičius, Titas Masiulis, Alvydas Matulka, Apolinaras Povilaitis, Ignas Šimulionis, Vytautas Vaitkus; Krakūnų poste pasienietis Gintaras Žagunis; Medininkuose muitininkai: Antanas Musteikis, Stanislovas Orlovicius, „Aro“ pareigūnai Algimantas Juozakas, Mindaugas Balavakas, kelių policininkai Juozas Janonis, Algirdas Kazlauskas, Ričardas Rabavičius. Sunkiai sužeistas muitininkas Tomas Šernas; poste prie Aukščiausiosios Tarybos – savanoris Artūras Sakalauskas).....	23
Sužeista ar kitaip nukentėjo.....	900

1991 m. sausio 13 d. prie Televizijos bokšto.

Londono lietuviai gieda Lietuvos himną Parlamento aikštėje
2016 07 06 karaliaus Mindaugo karūnavimo dieną.

Lietuviai pasaulyje

2018 m. sausio 1 d. gyventojų skaičius Lietuvoje buvo 2 810 118.

Lietuvoje gyvena daugiau kaip 150 tautybių žmonių.

Per 25 metus iš Lietuvos išvyko apie 858 930 gyventojų, arba tiek, kiek šiuo metu gyvena Vilniuje ir Kaune kartu sudėjus.

Visame pasaulyje 2005–2014 m. vyko gyventojų surašymai, suskaičiuota 3 663 tūkst. lietuvių. Daugiausia užsienio lietuvių gyvena Jungtinėje Karalystėje, Rusijos Federacijoje, Lenkijoje. Lietuvių skaičiumi išsiskyrė ir Kanada (7,9 proc. visų užsienio lietuvių), Vokietija (7 proc.), Airija (6,4 proc.), Jungtinės Amerikos Valstijos (5,8 proc.) ir Latvija (5,6 proc.).

Kas dešimtas užsienio lietuvis buvo vaikas iki 14 metų amžiaus. Didžiausia jų dalis buvo Airijoje (20,7 proc. visų lietuvių, gyvenusių šioje šalyje), Jungtinėje Karalystėje (18,6 proc.), Švedijoje (17,9 proc.), Kanadoje (17,6 proc.), Ispanijoje (17,3 proc.) ir Norvegijoje (16 proc.).

31,7 proc. užsienyje gyvenančių lietuvių turėjo aukštąjį ir aukštesnįjį išsilavinimą, 10,2 proc. — vidurinį su profesine kvalifikacija, 46 proc. — vidurinį išsilavinimą.

31 užsienio šalyje veikia daugiau kaip 200 lietuviškų savaitgalio mokyklų, kuriose vaikus moko apie 600 mokytojų. Vilniuje – gimnazija užsienio lietuvių vaikams. Joje - daugiau kaip 300 mokinių iš 30 šalių.

4 EMIGRACIJOS BANGOS

Pirmoji (ekonominė) – XIX a. pabaiga, XX a. pradžia – nuo 300 iki 600 tūkst. Lietuvos gyventojų.

Antroji (ekonominė) 1918–1940 m. daugiau kaip 100 tūkst. gyventojų.

Trečioji (politinė) 1940–1945 m. - daugiau kaip 60 tūkst. gyventojų

Ketvirtoji, dabartinė (ekonominė) apie 858 930 gyventojų.

Mūsų istorijos datos

Apie 5000–2000 m. prieš naująją erą formavosi baltų gentys.

V amžiuje prieš naująją erą graikų istorikas Herodotas pamini baltų gentis.

I amžiuje romėnų rašytojas Plinijus Vyresnysis aprašė Romos imperatoriaus Nerono surengtą prekybinę ekspediciją į baltų žemes atgabenti gintaro.

98 m. (naujoji era) romėnų istorikas Tacitas savo veikale pirmą kartą paminėjo vakarų baltų genčių sąjungą „Aestiorum gentes“ – aisčių gentys.

Apie 150–170 m. graikų mokslininkas Klaudijus Ptolemajus iš Aleksandrijos veikale „Geografija“ aprašė vakarų baltų (venedų, veltų, galindų, sudinų, salų) ir rytų baltų (stavanų, pagiritų, boruskų, savanų) geografinę padėtį ir jų vardus.

IV amžiaus pabaigoje Romoje sudarytame žemėlapyje „Pointingerio kelių maršrutai“ minima į Baltijos jūrą įtekanti upė Sellianus, kurios vardas siejamas su sėlių gentimi.

523–526 m. aisčių pasiuntiniai lankėsi Rytų gotų karaliaus Teodoriko dvare Ravenoje (Italija), kur svarstė galimybę prisijungti prie Teodoriko sumanymo telkti ne graikų kultūros tautas kovai su Bizantijos imperija.

551 m. gotų istorikas Jordanas veikale „Apie getų, arba gotų, kilmę ir veiklą“ rašė, kad aisčiai buvo įtraukti į 351–376 m. gyvavusią gotišką Hermanaricho karalystę prie Juodosios jūros, ir aprašė aisčių gyvenamąją aplinką bei jų papročius.

VII amžiuje skandinavų epe „Hervarar saga“ minimas Svelando karaliaus Ivano Vidfadmio žygis į Kuršo žemes.

VIII amžiuje kuršiai priklausė švedams, kaip teigiama XIII amžiaus istoriko Sakso Gramatiko veikaluose.

854 m. vikingai puolė kuršius, nusiaubė kuršių miestus Zėburgą ir Apuolę.

890–893 m. aisčių karalystes aprašė anglosaksų keliautojas ir pirklys Wulfstanas.

960 m. Danijos karaliaus Haroldo sūnus Haakonas veržėsi į sembų žemes.

983 m. Kijevo Rusios metraštyje „Senųjų laikų pasakojimas“ aprašomas Kijevo didžiojo kunigaikščio Vladimiro žygis prieš jotvingius.

997 m. pirmoji šv. Adalberto Vaitiekaus krikščionių misija lankėsi prūsų žemėse.

1009 m. Kvedlinburgo analuose, antrosios šv. Brunono Bonifaco krikščionių misijos kovo 9 dienos aprašyme, pirmą kartą paminėtas Lietuvos vardas.

1009–1010 m. Danija puolė Sembą.

1042–1066 m. Snorio Sturlusono epe „Heimskringla“ minimi kuršiai prie Skandinavijos krantų.

1075–1080 m. skandinavų epe „Knytlinga saga“ minimi sembai ir kuršiai. Danijos karalius Kanutas IV, kariadamas Baltijos jūroje, įveikė dešimt karalių.

1154 m. arabų geografas Idrisijus sudarė pasaulio žemėlapi, kuriame Baltijos jūros rytinėje dalyje, ugnies garbintojų, arba stabmeldžių, krašte, nurodyti al Magūs, išvardyti keturi miestai – Gintya (Birštonas), Qaynw (Kaunas), Ernw (Šernuva), Md/suwnt („miestas šventas“ – Šventoji arba Liepoja). Visi šie ugnies garbintojų miestai pristatomi kaip lygiaverčiai kitiems Europos miestams.

1161 m. Danijos karalius Valdemaras I surengė žygį prieš kuršius į Palangą.

1183 m. Lietuva surengė žygį į buvusias vakarų baltų žemes Polocke ir Pskove. Žygiai į buvusias baltų žemes sietini su Lietuvos valstybės kilimo pradžia.

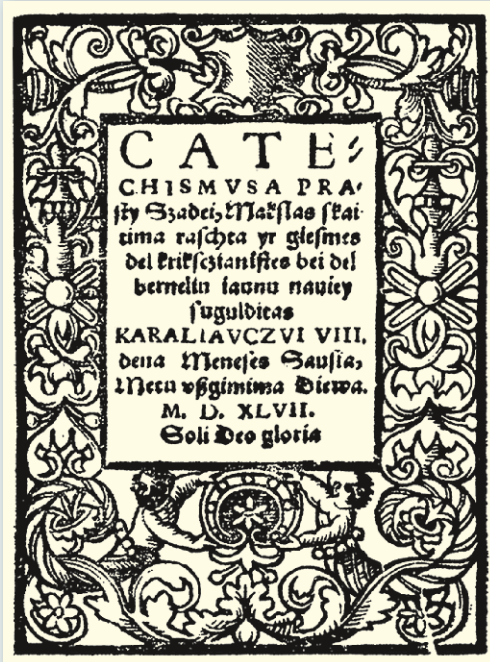
1219 m. sudaryta Lietuvos kunigaikščių sutartis su Volyne. Manoma, kad vyriausiasis kunigaikštis buvo Živinbudas.

1238 m. pirmą kartą paminėtas Mindaugas kaip Lietuvos valdovas.

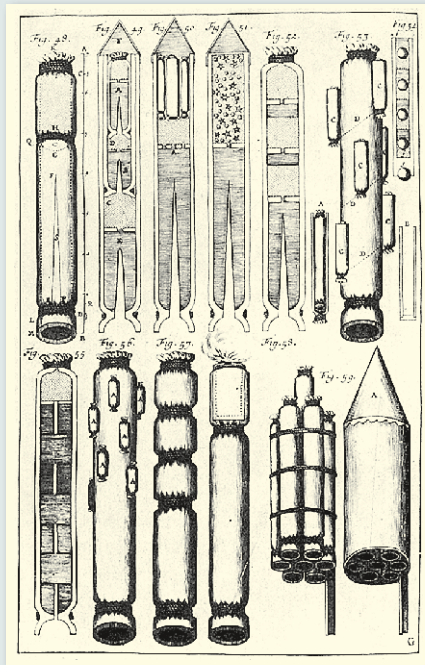
1253 m. Mindaugas buvo karūnuotas Lietuvos karaliumi.

1283 m. Vokiečių ordinas pasiekė Nemuną ir pradėjo nuolatinį karą su Lietuva.

1323 m. Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino laiškuose pirmą kartą paminėtas Vilnius – Lietuvos sostinė.

Pirmoji lietuviška knyga
M. Mažvydo „Katekizmas“, 1547 m.

Daugiapakopių raketų brėžiniai K. Simonavičiaus
knygoje „Artis Magnae Artilleriae“, 1650 m.

1362 m. Lietuvos didysis kunigaikštis Algirdas pasiekė pergalę prieš totorius Mėlynųjų Vandenių mūšyje. Lietuva įsitvirtino pietų Rusijos žemėse.

1368–1372 m. Lietuvos didysis kunigaikštis Algirdas surengė tris didelius žygius į Maskvos Didžiąją Kunigaikštystę.

1385 m. sudaryta Krėvus sutartis, pagal kurią Lietuvos didysis kunigaikštis Jogaila tapo ir Lenkijos karaliumi.

1387 m. Lietuva priėmė krikštą.

1410 m. įvyko Žalgirio mūšis, jungtinė Lietuvos ir Lenkijos kariuomenė, vadovaujama Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto ir Lenkijos karaliaus Jogailos, sutriuškino Vokiečių ordino kariuomenę ir visiems laikams pakirto jo galybę.

1514 m. LDK didžiojo etmono Konstantino Ostrogiškio vadovaujama Lietuvos kariuomenė sutriuškino Maskvos kariuomenę Oršos mūšyje ir ilgam sustabdė Maskvos ekspansiją į vakarus.

1529 m. buvo patvirtintas pirmasis Lietuvos Statutas, kodifikavęs Lietuvos teisę.

1547 m. išleista pirmoji lietuviška knyga M. Mažvydo „Katekizmas“.

1579 m. įkurtas Vilniaus universitetas, seniausias Rytų Europoje.

1569 m. – Liublino unija. Lietuva ir Lenkija sudaro Abiejų Tautų Respubliką.

1650 m. lietuvis K. Simonavičius knygoje „Artis Magnae Artilleriae“ pirmasis pasaulyje paskelbė daugiapakopės raketos ir raketinės technikos idėją. Albertas Kojelavičius parašė Lietuvos istoriją.

1654–1667 m. – karai su Rusija.

1700–1711 m. – maras ir badas Lietuvoje ir Mažojoje Lietuvoje, po jo į Mažąją Lietuvą intensyviai keliami kolonistai vokiečiai.

1760 m. pasirodė pirmieji Vilniaus laikraščiai.

1765–1775 m. Kristijonas Donelaitis parašė poemą „Metai“.

1773 m. Lietuvoje sudaryta Edukacinė komisija (valstybinė švietimo institucija) – pirmoji švietimo ministerija Europoje.

1795 m. įvyko paskutinis (trečiasis) Lietuvos–Lenkijos padalijimas. Žlugo Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė. Didžiąją etnografinės Lietuvos dalį užgrobia Rusija.

1812 m. – Napoleono ir Rusijos kariuomenių žygiai per Lietuvą.

1830–1831 m. – sukilimas Lietuvoje ir Lenkijoje prieš carinę Rusiją.

1832 m. uždarytas Vilniaus universitetas.

1861 m. panaikinta baudžiava.

1862 m. Lietuvoje nutiesta pirmoji geležinkelio ir pirmoji telegrafo linija.

1863–1864 m. – sukilimas Lietuvoje ir Lenkijoje. Rusija skelbia „rusiškųjų pradų atkūrimą“ Lietuvoje, uždrausta spauda lotyniškėmis raidėmis. Išleista caro instrukcija rusams, kaip įsigyti dvarų ir namų geresnėmis sąlygomis.

1883 m. pasirodė „Aušra“, pirmasis tautiškas lietuviškas mėnraštis.

1887 m. L. Zamenhofas, gyvendamas Lietuvoje, sukūrė esperanto kalbą.

1893 m. įvyko Kražių skerdynės – taip slopinta žemaičių kova prieš caro valdžią.

1904 m. panaikintas lietuviškos spaudos draudimas. Vilniuje pradėtas leisti pirmasis lietuviškas legalus dienraštis „Vilniaus žinios“.

1905 m. panaikintas draudimas lietuviams pirkti žemę Lietuvoje.

1905 12 04–05 Vilniuje įvyko Didysis Vilniaus Seimas. Apie 2 000 atstovų priėmė nutarimą dėl Lietuvos autonomijos, švietimo, bažnyčios.

Pirmoji Lietuvos Valstybės Taryba, 1918 m. vasario 16 d. paskelbusi Lietuvos Nepriklausomybės Aktą.

Iš kairės sėdi: Jonas Vileišis, Jurgis Šaulys, Justinas Staugaitis, Stanislovas Narutavičius, Jonas Basanavičius, Antanas Smetona, Kazimieras Šaulys, Steponas Kairys, Jonas Smilgevičius; stovi: Kazimieras Bizauskas, Jonas Vailokaitis, Donatas Malinauskas, Vladas Mironas, Mykolas Biržiška, Alfonsas Petrušis, Saliamonas Banaitis, Petras Klimas, Aleksandras Stulginskis, Jokūbas Šernas, Pranas Dovydaitis.

LIETUVOS AIDAS

№ 22 (70)   Vilnius, antradienis, 1918 m. vasario mėn. 16 d.   II metai

LIETUVOS TARYBA
skelbia

Lietuvos nepriklausomybę

Lietuvos Taryba savo posėdyje vasario m. 16 d. 1918 m. vienu balsu nutarė kreiptis: į Rusijos, Vokietijos ir kitų valstybių vyriausybes šiuo pareiškimu:

Lietuvos Taryba, kaip vienintelė lietuvių tautos atstovybė, remdama pripažintąją tautų apsisprendimo teisę ir lietuvių Vilniaus konferencijos nutarimu rugsėjo m. 18–28 d. 1917 metais, **skelbia atstautanti nepriklausoma, demokratiniais pamatais sutvarkytą Lietuvos valstybę su sostine VILNIUJE** ir tą valstybę atskirianti nuo visų valstybinių ryšių, kurie yra buvę su kitomis tautomis.

Drageje lietuviškos Taryba pareiškia, kad lietuviškos valstybės pamatus ir jos santykius su kitomis valstybėmis privalo galutinai nustatyti kiek galima greičiau susauktas Steigiamasis Seimas, demokratinio būdu visų jos gyventojų išrinktas.

Vilnius, vasario 16 d. 1918 m.

Lietuvos Tarybos nariai:

Dr. J. Basanavičius, K. Bizauskas, M. Biržiška, S. Banaitis, P. Dovydaitis, St. Kairys, P. Klimas, D. Malinauskas, V. Mironas, St. Narutavičius, A. Petrušis, Dr. J. Šaulys, K. Šaulys, J. Šernas, A. Stulginskis, A. Smetona, J. Smilgevičius, J. Staugaitis, J. Vaitokaitis, J. Vileišis.

1918 m. vasario 16-osios Lietuvos Nepriklausomybės Aktas.

Lietuvos kariuomenė
Vilniuje 1939 metų
spalio 29-ąją

1906 m. Vilniuje pastatyta pirmoji lietuviška opera „Birutė“.

1914–1918 m. – Pirmasis pasaulinis karas, karo padėtis Lietuvos teritorijoje.

1917 09 17–23 Vilniuje lietuvių atstovų konferencija išrinko Lietuvos Tarybą, paskelbė apie nepriklausomos demokratinės Lietuvos valstybės siekimą.

1918 02 16 Vilniuje Lietuvos Taryba, pirmininkaujama J. Basanavičiaus, visais balsais priėmė ir paskelbė Lietuvos Nepriklausomybės Aktą. Vasario 16-osios Aktas užbaigė 123 metų lietuvių tautos nevalstybinės būklės laikotarpį. Tai buvo nepaprastas įvykis, prasidėjo valstybės kūrimo darbas, trukęs iki 1940 06 15, kai SSRS okupavo Lietuvą ir panaikino nepriklausomybę.

1919 m. Lenkijos kariuomenė užėmė pietinę ir rytinę Lietuvos dalis. Sostinė persikėlė į Kauną (iki 1939 m.).

1920 05 15 Steigiamasis Seimas Lietuvą paskelbė demokratine respublika.

1920 06 10 Seimas paskelbė Laikinąją Konstituciją, patvirtinusią Seimą aukščiausiuoju valdymo organu. Seimo Pirmininku tapęs A. Stulginskis ėjo Prezidento pareigas. Birželio 19 d. Seimas patvirtino Ministrų kabinetą, vadovaujamą K. Griniaus.

1921 09 22 Lietuva priimta į Tautų Sąjungą.

1922 m. Steigiamasis Seimas priėmė Žemės reformos įstatymą, pirmąją Konstituciją, Kaune įkūrė Lietuvos (nuo 1930 m. – Vytauto Didžiojo) universitetą, įvedė litą.

1923 01 – Klaipėdos sukilimas, Klaipėdos kraštas prijungtas prie Lietuvos.

1933 07 15 S. Darius ir S. Girėnas perskrido Atlantą.

1939 03 22 hitlerinė Vokietija aneksavo Klaipėdą.

1939 09 19 SSRS, įsiveržusi į Lenkiją, užėmė Vilnių, spalio 10 d. atidavė jį Lietuvai.

1990 11 17 Briuselyje atidarytas Lietuvos informacijos biuras.

Lietuva priimta į NATO. Vašingtonas, 2004 03 29.

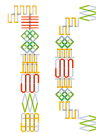

Prof. Liudas Mažylis

Istorinis įvykis Lietuvos atkūrimo šimtmečiui – 2017 m. kovo 29 dieną Vokietijos diplomatiniam archyve Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) profesorius Liudas Mažylis rado Vasario 16-osios Lietuvos Nepriklausomybės Akto originalą lietuvių kalba. Lietuva ir Vokietija pasirašė sutartį, pagal kurią Aktas Lietuvai perduodamas penkeriems metams. Aktas saugomas Signatarų namuose Vilniuje, Pilies g. 26 kambaryje, kuriame Aktas buvo pasirašytas.

Valstybės atkūrimo jubiliejus šimtais renginių buvo minimas visoje Lietuvoje visus metus

**Atkurtai
Lietuvai**

1991 02 11 Islandija pirmoji pripažino Lietuvos nepriklausomybę.

1991 07 29 Lietuvos nepriklausomybę pripažino Rusija.

1991 09 02 Lietuvos nepriklausomybę pripažino JAV.

1991 09 06 Lietuvos nepriklausomybę pripažino TSRS.

1991 09 17 Lietuva priimta į Jungtinių Tautų Organizaciją.

1992 10 25 priimta Lietuvos Respublikos Konstitucija.

1993 08 31 Iš Lietuvos pasitraukė sovietų okupacinė armija.

1993 09 06–08 Lietuvoje lankėsi popiežius Jonas Paulius II.

2004 03 29 Lietuva priimta į NATO.

2004 05 01 Lietuva priimta į Europos Sąjungą.

2014 m. Lietuva pirmininkavo Europos Sąjungos Tarybai.

1937, 1939, 2003 m. nacionalinė vyrų, **1997 m.** moterų krepšinio rinktinės tapo Europos čempionais.

2004 m. disko metikas Virgilijus Alekna antrąkart tapo olimpinio čempionu, **2005 m.** – antrąkart pasaulio čempionu, **2006 m.** – Europos čempionu.

2009 m. Lietuva minėjo Lietuvos vardo tūkstantmetį.

2009 m. Vilnius – Europos kultūros sostinė.

2011 m. Lietuvoje vyko 37-asis Europos vyrų krepšinio čempionatas.

2012 m. vasaros olimpinėse žaidynėse Londone penkiakovininkė L. Asadauskaitė ir plaukikė R. Meilutytė laimėjo aukso medalius. R. Meilutytei (gim.1997 m.) priklauso daug Lietuvos, Europos ir pasaulio plaukimo čempionatų apdovanojimų ir rekordų. 2012, 2014, 2014 m. ji išrinkta geriausia Lietuvos sportininke.

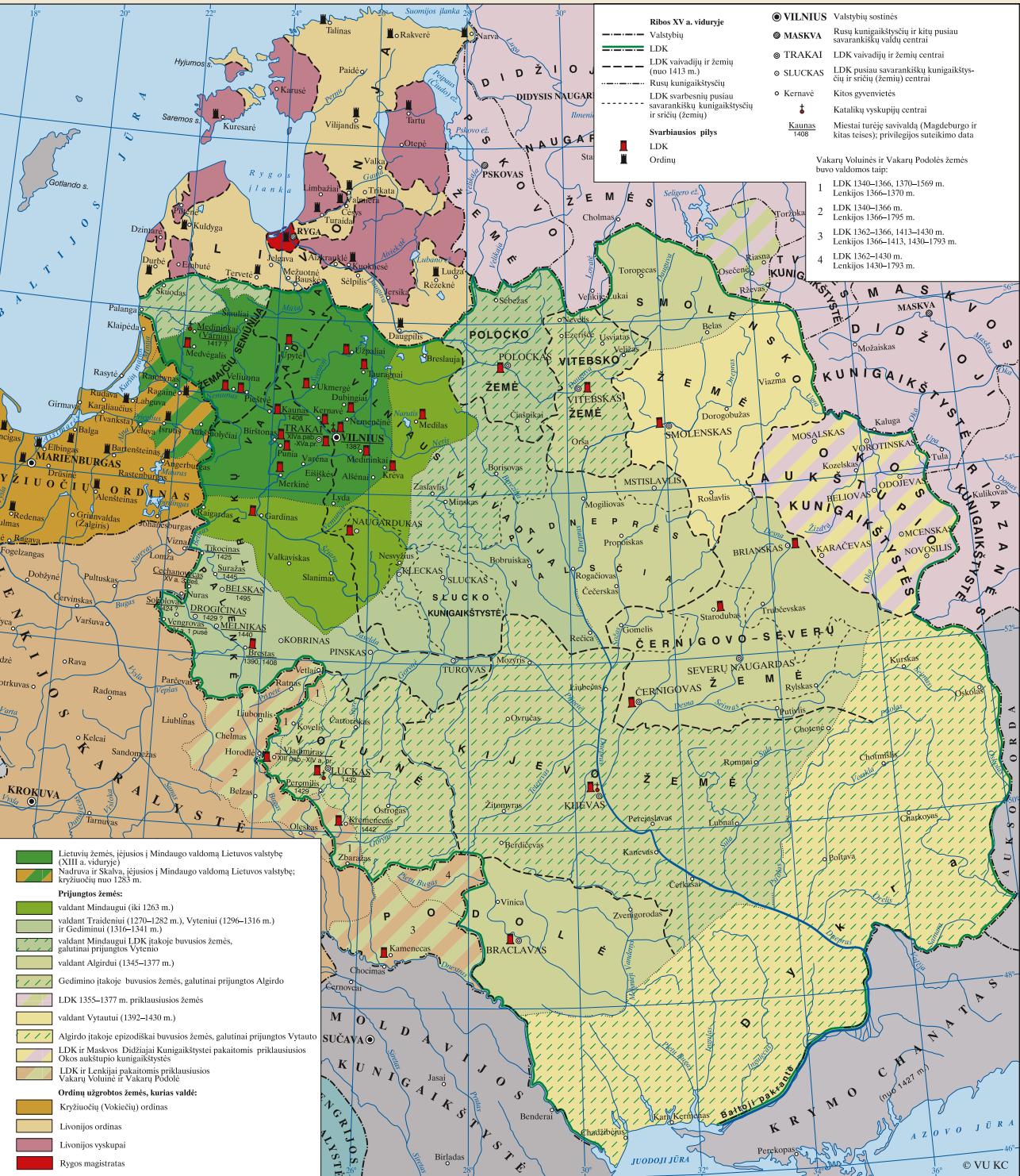
2013 m. Europos vyrų krepšinio čempionate Lietuvos vyrų krepšinio rinktinė iškovojo antrąją vietą.

2015 01 01 Lietuva tapo devyniolikta euro zonos nare.

Europos Sąjungos sutarties pasirašymo ceremonija Atėnuose. 2003 04 16

Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė XIII–XV a. vid. (iš Vilniaus universiteto kartografinio centro fondų)

Lietuvos valdovai

Živinbudas	apie 1214 – apie 1226
Mindaugas	iki 1238–1263
Treniota	1263–1264 m.
Vaišelga	1264–1267 m.
Švarnas	1267–1269 m.
Traidenis	1268–1281 m.
Daumantas	1281–1285 m.
Butigeidis	1285–1291 m.
Butvydas (Pukuveras)	1291–1295 m.
Vytenis	1295–1316 m.
Gediminas, Vytenio brolis	1316–1341 m.
Jaunutis, Gedimino sūnus	1341–1345 m.
Algirdas (Gedimino sūnus)	1345–1377 m.
Jogaila, Algirdo sūnus	1377–1381 m., 1382–1392 m.
Kęstutis, Gedimino sūnus	1381–1382 m.
Vytautas, Kęstučio sūnus	1392–1430 m.
Švitrigaila, Algirdo sūnus	1430–1432 m.
Žygimantas Kęstutaitis, Kęstučio sūnus	1432–1440 m.
Kazimieras, Jogailos sūnus	1440–1492 m.
Aleksandras, Kazimiero sūnus	1492–1506 m.
Žygimantas Senasis, Kazimiero sūnus	1506–1548 m.
Žygimantas Augustas	1544–1572 m.
(Gediminaičių dinastijos pabaiga)	
Henrikas Valua	1573–1574 m.
Steponas Batoras	1576–1586 m.
Žygimantas Vaza	1588–1632 m.
Vladislovas Vaza	1632–1648 m.
Jonas Kazimieras Vaza	1648–1668 m.
Mykolas Kaributas Višnioveckis	1669–1673 m.
Jonas Sobieskis	1674–1696 m.
Augustas II	1697–1706 m., 1709–1733 m.
Stanislovas Leščinskis	1706–1709 m.
Augustas III	1733–1763 m.
Stanislovas Augustas Poniatovskis	1764–1795 m.

Puslapis iš pirmojo Lietuvos Statuto, 1529 m.

Valstybingumo raida

Lietuvos Karalystė ir Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė	1183–1795
Ankstyvoji Lietuvos valstybė	1183–1253
Lietuvos karalystė	1253–1263
Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė	1263–1569
Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė Abiejų Tautų Respublikoje	1569–1795
Lietuva Rusijos imperijoje	1795–1915
Kaizerinės Vokietijos okupacija	1915–1918
Pirmoji Lietuvos Respublika	1918–1940
Pirmoji SSRS okupacija	1940–1941
Nacistinės Vokietijos okupacija	1941–1944
Antroji SSRS okupacija	1944–1990
Antroji Lietuvos Respublika	nuo 1990 m. kovo 11 d.

Lietuvos prezidentai ir valstybės vadovai

Antanas Smetona (Lietuvos Tarybos Pirmininkas)	1918 02 16 – 1919 04 04
(Lietuvos Prezidentas)	1919 04 04 – 1920 06 19
Aleksandras Stulginskis (1920 06 19 – 1922 12 21 ėjo Respublikos Prezidento pareigas ir buvo Steigiamojo Seimo Pirmininkas)	1920 06 19 – 1926 06 07
Kazys Grinius	1926 06 07 – 1926 12 19
Antanas Smetona	1926 12 19 – 1940 06 15
Vytautas Landsbergis (Aukščiausiosios Tarybos Pirmininkas)	1990 03 11 – 1992 11 25
Algirdas Mykolas Brazauskas (Seimo Pirmininkas)	1992 11 22 – 1993 02 25
(Lietuvos Respublikos Prezidentas)	1993 02 25 – 1998 02 25
Valdas Adamkus	1998 02 26 – 2003 02 25
Rolandas Paksas	2003 02 26 – 2004 04 06
Artūras Paulauskas (ėjo Respublikos Prezidento pareigas)	2004 04 06 – 2004 07 12
Valdas Adamkus	2004 07 12 – 2009 07 12
Dalia Grybauskaitė	2009 07 12 – 2014 07 12
Dalia Grybauskaitė	2014 07 12 – 2019 07 12
Gitanas Nausėda	nuo 2019 07 12

Aukštaitijos ežerai

Žinios apie šalį

2018 m. sausio 1 d. gyventojų skaičius Lietuvoje buvo 2 810 118. Lietuvių 86,7 proc., lenkų 5,6proc., rusų 4,78 proc. Vilniuje gyvena 536 692, Kaune – 288 466, Klaipėdoje – 149 015 žmonių. Trečdalis žmonių gyvena kaime.

Moterų šalyje – 53,9 proc., vyrų – 46,1 proc.

Vyrų amžius siekia 69-erius metus, moterų – 79,5.

Darbingo amžiaus gyventojų – 62,5 proc., vyrų – 30,7 proc., moterų – 31,8 proc. 21,4 proc. – pensinio amžiaus.

Vidutinė šeima Lietuvoje – trys asmenys.

2017 m. buvo 510 400 vaikų iki 18 metų. Berniukų 13,1 proc. daugiau, nei mergaičių.

2017 m. Lietuvoje mokėsi 504 000 mokinių ir studentų.

84,9 % visų 10 metų ir vyresnių gyventojų turi aukštąjį, aukštesnįjį, vidurinį, pagrindinį ar pradinį išsilavinimą.

Lietuva yra ketvirta pagal aukštąjį išsilavinimą turinčių 30-34 metų amžiaus žmonių Europos Sąjungoje (Eurostato duomenys).

Lietuvos plotas – 65 300 kv. km.

Lietuvos teritorija suskirstyta į 10 apskričių, 60 savivaldybių.

Valstybės sienos ilgis – 1735 km.

Lietuva ribojasi su Latvija (588 km), Baltarusija (653 km), Lenkija (104 km), Rusija (Kaliningrado sritis, 249 km). Atstumas nuo rytų iki vakarų – 373 km, nuo šiaurės iki pietų – 276 km. 90 km pakrantės skalauja Baltijos jūra.

Vilniaus senamiestis

Šv. Jonų bažnyčia, Vilniaus universiteto
didysis (Skargos) kiemas.

Kryžių kalnas prie Šiaulių

Lietuvoje

... yra 4 000 ežerų, 722 upės (Nemuno ilgis – 937 km, Lietuvoje – 475 km), trečdalis teritorijos – miškai ir sengirės. 11 proc. teritorijos užima 5 nacionaliniai ir 30 regioninių parkų;

... lietuvių kalba – seniausia iš dabar vartojamų indoeuropiečių kalbų;

... į Žmonijos materialaus ir žodinio paveldo šedevrų sąrašus yra įtraukti šie Lietuvos paveldo objektai: istorinis Vilniaus senamiestis, Kuršių Nerija, Kernavės archeologinė vietovė, F. G. W. Struvės dienovidinio lanko geodeziniai punktai; kryždirbystė ir kryžių simbolika Lietuvoje, dainų ir šokių švenčių tradicija Baltijos valstybėse, sutatinės, lietuvių polifoninės dainos;

... šalia Vilniaus yra geografinis Europos centras;

... nacionalinio aukso – gintaro – rinkimo, gamybos ir prekybos tradicijos siekia 8 000 m.; Žemaitijoje, Biržulio ežero saloje rastam gintaro kalendoriui – 6 000 metų;

... auga daugiau kaip 2 000 rūšių grybų, iš jų 382 rūšys – valgomieji grybai. Miškuose kasmet surenkama

apie 45 000 tonų grybų;

... Vidurio Lietuvoje gyvena reti ir didžiausi Europoje laukiniai dykaragiai žvėrys stumbrai.

Vilniuje – didžiausias autentiškas senamiestis Vidurio ir Rytų Europoje: nuo vėlyvosios gotikos iki klasicizmo (apie 360 ha).

Klaipėda – šiauriausias neužšalantis uostas rytinėje Baltijos jūros pakrantėje.

Kuršių nerija – gamtos stebuklas su aukščiausiomis smėlio kopomis Šiaurės Europoje, paplūdimys – vienas švariausių Europoje.

Druskininkai – pušynų, mineralinio vandens šaltinių rojus, mieste nuo XIX a. veikia viena geriausių balneologinių (gydomųjų) sanatorijų Europoje.

Kryžių kalne (prie Šiaulių) – šimtai tūkstančių kryžių, pastatytų daugelio Lietuvos ir pasaulio šalių žmonių, prašančių vilties, laimės (1993 m. čia kryžių pastatė popiežius Jonas Paulius II).

Palangos Gintaro muziejuje saugoma didžiausia pasaulyje inkluzų kolekcija ir antras pagal dydį pasaulyje gintaro gabalas (3 524 gramai).

Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba

**Aleksandras
Algirdas Abišalas**
Vytauto rinkiminė
apygarda Nr. 22
(Kauno m.)

**Stanislavas
Akanovičius**¹
Maišiagalos rinkiminė
apygarda Nr. 113
(Vilniaus raj.)

Povilas Aksomaitis
Sėtos rinkiminė
apygarda Nr. 88
(Kėdainių m.)
1938 03 29 – 2004 08 23

Nijolė Ambrazaitytė
Panerių rinkiminė apygarda
Nr. 14 (Vilniaus m.)
1939 02 21 – 2016 11 27

**Aleksandras
Ambrazevičius**
Taikos rinkiminė
apygarda Nr. 25
(Kauno m.)

**Laima Liucija
Andrikienė**
Jurbarko rinkiminė
apygarda Nr. 124
(Jurbarko raj.)

Irena Andrukaitienė
Anykščių rinkiminė
apygarda Nr. 100
(Anykščių raj.)

**Vytenis Povilas
Andriukaitis**
Žalgirio rinkiminė apygarda
Nr. 4 (Vilniaus m.)

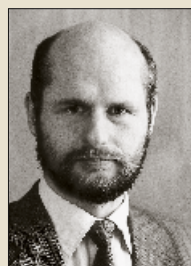
**Kazimieras
Antanavičius**
Statybininkų rinkiminė
apygarda Nr. 13 (Vilniaus m.)
1937 11 25 – 1998 04 16

Leonas Apšega
Kupiškio rinkiminė
apygarda Nr. 101
(Kupiškio raj.)

Mykolas Arlauskas
Dotnuvos rinkiminė
apygarda Nr. 87
(Kėdainių raj.)

Rimantas Astrauskas
Smėlynės rinkiminė
apygarda Nr. 56
(Panevėžio m.)

Zbignevas Balcevičius
Pavilnio rinkiminė
apygarda Nr. 20
(Vilniaus m.)

Vilius Baldišis
Skuodo rinkiminė
apygarda Nr. 75
(Skuodo raj.)

Julius Beinortas
Žemaičių rinkiminė
apygarda Nr. 52
(Panevėžio m.)
1943 02 11 – 2019 02 13

Vladimiras Beriozovas
Kėdainių rinkiminė
apygarda Nr. 86
(Kėdainių raj.)
1929 09 29 – 2016 03 16

¹ Susilaikė balsuojant dėl Lietuvos Nepriklausomos Valstybės atstatymo Akto

Egidijus Bičkauskas
Šilutės rinkiminė
apygarda Nr. 66
(Šilutės raj.)

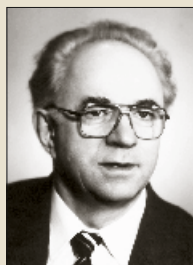
**Algirdas Mykolas
Brazauskas**
Kaišiadorių rink. apygarda
Nr. 123 (Kaišiadorių raj.)
1932 09 22 – 2010 06 26

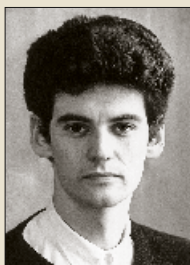
Audrius Butkevičius
Garliavos rinkiminė
apygarda Nr. 129
(Kauno raj.)

Virgilijus Juozas Cepaitis
Pietinė rinkiminė
apygarda Nr. 58
(Marijampolės m.)

Medardas Čobotas
Geležinkelio rinkiminė
apygarda Nr. 19
(Vilniaus m.)
1928 05 26 – 2009 08 30

Arūnas Degutis
Ariogalos rinkiminė
apygarda Nr. 85
(Raseinių raj.)

Juozas Dringelis
Varėnos rinkiminė
apygarda Nr. 140
(Varėnos raj.)
1935 06 25 – 2015 06 04

Algirdas Endriukaitis
Sakių rinkiminė
apygarda Nr. 128
(Sakių raj.)

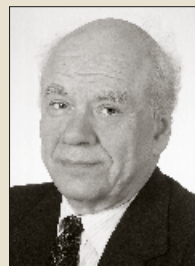
Rūta Gajauskaitė²
Lazdijų rinkiminė
apygarda Nr. 141
(Lazdijų raj.)
1946 01 24 – 2015 01 30

Balys Gajauskas
Plungės rinkiminė
apygarda Nr. 71
(Plungės raj.)
1926 02 24 – 2017 09 28

Eugenijus Gentvilas
Naujakiemio rinkiminė
apygarda Nr. 42
(Klaipėdos m.)

Bronislovas Genzelis
Zvėryno rinkiminė
apygarda Nr. 7
(Vilniaus m.)

Miglūtė Gerdaitytė
Kaimiškoji rinkiminė
apygarda Nr. 91
(Šiaulių raj.)

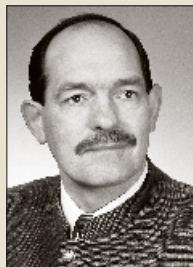
Petras Giniotas
Žardininkų rinkiminė
apygarda Nr. 43
(Klaipėdos m.)

Kęstutis Glaveckas
Putinių rinkiminė
apygarda Nr. 60
(Alytaus m.)

Eimantas Grakauskas
Kartenos rinkiminė
apygarda Nr. 74
(Kretingos raj.)

Kęstutis Grinius
Ukmergės rinkiminė
apygarda Nr. 118
(Ukmergės raj.)

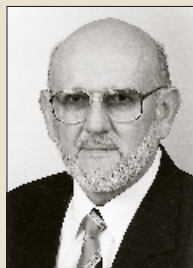
Romas Gudaitis
Kazlų Rūdos rinkiminė
apygarda Nr. 127
(Marijampolės raj.)

Romualda Hofertienė
Bandužių rinkiminė
apygarda Nr. 44
(Klaipėdos m.)
1941 10 25 – 2017 06 09

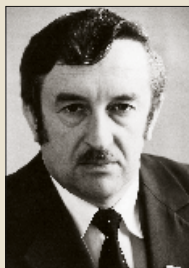
Gintautas Iešmantas
Kalvarijos rinkiminė
apygarda Nr. 126
(Marijampolės raj.)
1930 01 01 – 2016 09 04

**Stanislovas
Gediminas Ilgūnas**
Rinkų rink. apygarda Nr. 120
(Jonavos raj.)
1936 03 29 – 2010 05 08

Klemas Inta³
Akmenės rinkiminė
apygarda Nr. 79
(Akmenės raj.)

Leonas Jankelevičius⁴
Salčininkų rinkiminė
apygarda Nr. 111
(Salčininkų raj.)

Albinas Januška
Tauragės rinkiminė
apygarda Nr. 68
(Tauragės m.)

Egidijus Jarašiūnas
Respublikos rinkiminė
apygarda Nr. 55
(Panevėžio m.)

Vladimiras Jarmolenko
Dainavos rinkiminė
apygarda Nr. 26
(Kauno m.)

Vidmantė Jasukaitytė
Vilkaviškio rinkiminė
apygarda Nr. 134
(Vilkaviškio raj.)
1948 07 10 – 2018 07 14

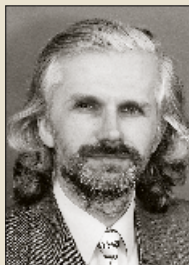
Zenonas Juknevičius
Mažeikių rinkiminė
apygarda Nr. 76
(Mažeikių raj.)

Jurgis Jurgelis
Molėtų rinkiminė
apygarda Nr. 116
(Molėtų raj.)

Česlovas Juršėnas
Švenčionių rinkiminė
apygarda Nr. 109
(Švenčionių, Ignalinos raj.)

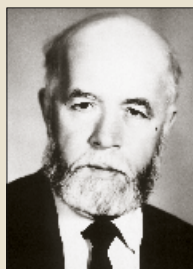
Virgilijus Kacinskas
Aušros rinkiminė
apygarda Nr. 48
(Siaulių m.)

Antanas Karoblis
Pagėgių rinkiminė
apygarda Nr. 67
(Šilutės raj.)
1940 08 17 – 2007 06 19

³ Išrinktas 1990 04 10

⁴ Susilaikė balsuojant dėl Lietuvos Nepriklausomos Valstybės atstatymo Akto

Juozas Karvelis
Danės rinkiminė
apygarda Nr. 38
(Klaipėdos m.)
1934 04 18 – 2018 04 12

Stasys Kašauskas⁵
Lūzvenčio rinkiminė
apygarda Nr. 83
(Kelmės raj. ir Telsių raj.)

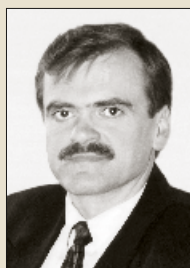
Valdemaras Katkus
Saulėtekio rinkiminė
apygarda Nr. 27
(Kauno m.)

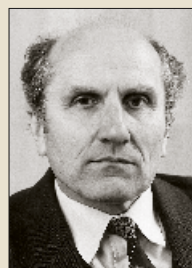
Egidijus Klumbys
Obelių rinkiminė
apygarda Nr. 103
(Rokiškio raj.)

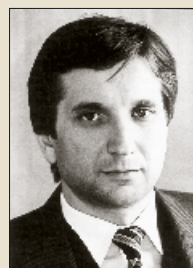
Vytautas Kolesnikovas
Vidžgirio rinkiminė
apygarda Nr. 61
(Alytaus raj.)

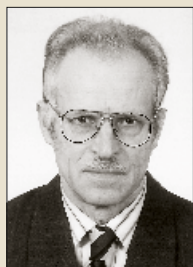
Stasys Kropas
Kaimiškoji rinkiminė
apygarda Nr. 98
(Panevėžio raj.)

Česlovas Kudaba
Ignalinos rinkiminė
apygarda Nr. 107
(Ignalinos raj.)
1932 07 24 – 1993 02 19

Algirdas Kumža
Kaimiškoji rinkiminė
apygarda Nr. 81 (Telsių raj.)

**Bronislovas Juozas
Kuzmickas**
Pašilaičių rinkiminė
apygarda Nr. 9
(Vilniaus m.)

Vytautas Kvietkauskas⁶
Naftininkų rinkiminė
apygarda Nr. 77
(Mažeikių m.)

Vytautas Landsbergis
Kniaudiškių rinkiminė
apygarda Nr. 54
(Panevėžio m.)

Kęstutis Lapinskas
Gubernijos rinkiminė
apygarda Nr. 46 (Siaulių m.)

Mečys Laurinkus
Rietavo rinkiminė apygarda
Nr. 72 (Plungės raj.)

**Arvydas Kostas
Leščinskas**
Radviliško rinkiminė
apygarda Nr. 89
(Radviliško raj.)

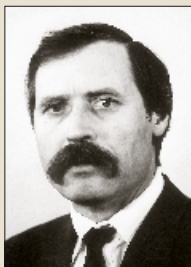

Jonas Liaučius
Pilenų rinkiminė apygarda
Nr. 53 (Panevėžio m.)

Bronislovas Lubys
Neries rinkiminė apygarda
Nr. 121 (Jonavos raj.)
1938 10 08 – 2011 10 23

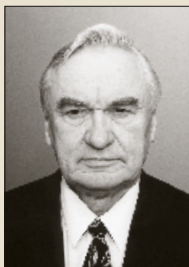
⁵ 1990 m. kovo 11 dieną vykdė svarbią užduotį Maskvoje
⁶ Išrinktas 1990 04 10

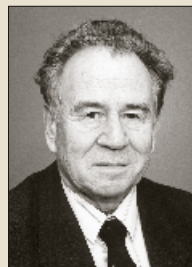
**Ryšardas
Maciejkianecas**⁷
Juodšilių rinkiminė apygarda
Nr. 115 (Vilniaus raj.)

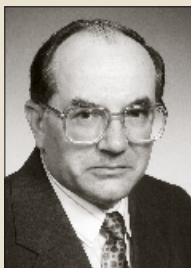
Jonas Mačys
Kybartų rinkiminė apygarda
Nr. 135 (Vilkaviškio raj.)
1938 04 18 – 2012 10 09

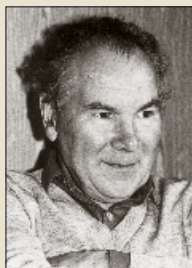
Stasys Malkevičius
Baltijos rinkiminė apygarda
Nr. 41 (Klaipėdos m.)

Nikolajus Medvedevas⁸
Gudienos rinkiminė
apygarda Nr. 122
(Kaišiadorių raj.)

Leonas Milčius
Vilkijos rinkiminė apygarda
Nr. 131 (Kauno raj.)

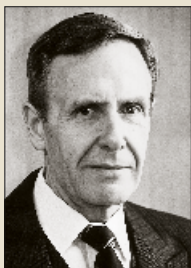
Jokūbas Minkevičius
Kursėnų rinkiminė apygarda
Nr. 92 (Kursėnų raj.)
1921 03 27 – 1996 05 05

Albertas Miškinis
Aukštaitijos rinkiminė
apygarda Nr. 105
(Utenos raj.)

Donatas Morkūnas
Žemaitės rinkiminė
apygarda Nr. 47 (Siaulių m.)

Kazimieras Motieka
Aukščiausiosios Tarybos
Pirmininko pavaduotojas
Raseinių rinkiminė apygarda
Nr. 84 (Raseinių raj.)

Birutė Nedzinskienė
Panerio rinkiminė
apygarda Nr. 23
(Kauno m.)
1955 12 04 – 1994 08 24

Algimantas Norvilas
Aleksoto rinkiminė apygarda
Nr. 37 (Kauno m.)

Česlavas Okinčicas
Senamiesčio rinkiminė
apygarda Nr. 18
(Vilniaus m.)

Romualdas Ozolas
Rėkyvos rinkiminė apygarda
Nr. 49 (Siaulių m.)
1939 01 31 – 2015 04 06

**Nijolė Oželytė -
Vaitiekūnienė**
Kalvarijų rinkiminė
apygarda Nr. 6 (Vilniaus m.)

Justas Vincas Paleckis
Siaurinė rinkiminė apygarda
Nr. 57 (Marijampolės m.)

Vytautas Paliūnas
Panemunės rinkiminė
apygarda Nr. 30 (Kauno m.)
1930 08 13 – 2005 03 12

⁷ Susilaikė balsuojant dėl Lietuvos Nepriklausomos Valstybės atstatymo Akto
⁸ 1990 m. kovo 11 dieną vykdė svarbią užduotį Maskvoje

Jonas Pangonis
Kaimiškoji rinkiminė
apygarda Nr. 136
(Alytaus raj.)

Petras Papovas⁹
Zarasų rinkiminė
apygarda Nr. 106
(Zarasų raj.)

**Algirdas Vaclovas
Patackas**
Žaliakalnio rinkiminė
apygarda Nr. 24 (Kauno m.)
1943 09 28 – 2015 04 03

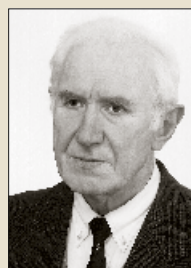
Rolandas Paulauskas
Šilainių rinkiminė
apygarda Nr. 34
(Kauno m.)

Saulius Pečeliūnas
Pirmoji Alytaus rinkiminė
apygarda Nr. 59 (Alytaus m.)

Stanislavas Peško¹⁰
Šalčininkų rinkiminė
apygarda Nr. 112
(Šalčininkų raj.)

Eugenijus Petrovas
Tauro rinkiminė
apygarda Nr. 12
(Vilniaus m.)

Virginijus Pikturna
Kretingos rinkiminė
apygarda Nr. 73
(Kretingos raj.)

Sergejus Pirožkovas¹¹
Sniečkaus rinkiminė
apygarda Nr. 108
(Ignalinos raj.)
1958 09 19 – 1998 08 24

**Vytautas Petras
Plečkaitis**
Trinių rinkiminė
apygarda Nr. 40
(Klaipėdos m.)

Petras Poškus
Pabiržės rinkiminė
apygarda Nr. 96
(Biržų raj.)
1935 12 15 – 2004 01 05

Vidmantas Povilonis
Pramonės rinkiminė
apygarda Nr. 33
(Kauno m.)

Jonas Prapiestis
Prienų rinkiminė
apygarda Nr. 132
(Prienų raj.)

**Kazimiera Danutė
Prunskienė**
Verkių rinkiminė
apygarda Nr. 5
(Vilniaus m.)

Vytautas Puplauskas
Telsių rinkiminė
apygarda Nr. 80
(Telsių raj.)

Antanas Račas
Kelmės rinkiminė
apygarda Nr. 82
(Kelmės raj.)
1940 08 28 – 2014 02 09

⁹ Išrinktas 1990 04 24

¹⁰ Susilaikė balsuojant dėl Lietuvos Nepriklausomos Valstybės atstatymo Akto

¹¹ Išrinktas 1990 04 10

Gintaras Ramonas
Joniško rinkiminė
apygarda Nr. 93
(Joniško raj.)
1962 11 06 – 1997 11 11

**Liudvikas Narcizas
Rasimavičius**
Kuršių rinkiminė
apygarda Nr. 39
(Klaipėdos m.)

**Rasa Rastauskienė -
Juknevičienė**
Pasvalio rinkiminė
apygarda Nr. 95
(Pasvalio raj.)

Liudvikas Saulius Razma
Žirmūnų rinkiminė
apygarda Nr. 3
(Vilniaus m.)
1938 02 07 – 2019 05 19

Algirdas Ražauskas
Pakruojo rinkiminė
apygarda Nr. 94
(Pakruojo raj.)
1952 03 22 – 2008 02 03

Kęstutis Rimkus
Sėdovos rinkiminė
apygarda Nr. 90
(Raadviliškio raj.)

Audrius Rudys
Birštono rinkiminė
apygarda Nr. 133
(Prienų raj.)

Romualdas Rudzys
Lentvario rinkiminė
apygarda Nr. 137
(Trakų raj.)

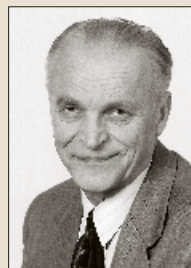
**Benediktas
Vilmantas Rupeika**
Širvintų rinkiminė
apygarda Nr. 117
(Širvintų raj.)

Liudvikas Sabutis
Šeškinės rinkiminė
apygarda Nr. 10
(Vilniaus m.)

Kazimieras Saja
Smėlių rinkiminė
apygarda Nr. 119
(Ukmergės raj.)

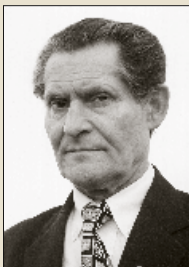
Aloyzas Sakalas
Antakalnio rinkiminė
apygarda Nr. 2
(Vilniaus m.)

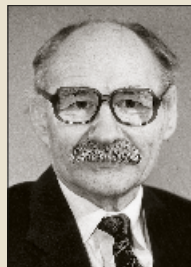
Algirdas Saudargas
Viljampolės rinkiminė
apygarda Nr. 35
(Kauno m.)

Algimantas Sėjūnas
Dainių rinkiminė
apygarda Nr. 51
(Šiaulių m.)

Liudvikas Šimutis
Šančių rinkiminė
apygarda Nr. 31
(Kaino m.)
1935 08 27 – 2014 11 04

**Mindaugas
Stakvilevičius**¹²
Lieporių rinkiminė
apygarda Nr. 50
(Šiaulių m.)

¹² 1990 m. kovo 11 dieną vykdė svarbią užduotį Maskvoje

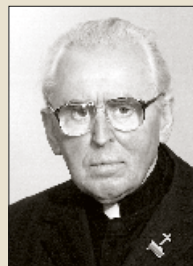
Česlovas Vytautas Stankevičius
Muravos rinkiminė apygarda Nr. 29 (Kauno m.)

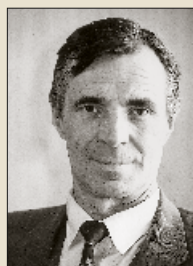
Valentina Suboč¹³
Švenčionių rinkiminė apygarda Nr. 110 (Švenčionių raj.)

Rimvydas Raimondas Survila
Trakų rinkiminė apygarda Nr. 139 (Trakų raj.)

Alfonsas Svarinskas¹⁴
Šilalės rinkiminė apygarda Nr. 70 (Šilalės raj.)
1925 01 21 – 2014 07 17

Valerijonas Šadreika
Šilalės rinkiminė apygarda Nr. 70 (Šilalės raj.)
1938 06 20 – 1991 06 29

Saulius Šaltenis
Utenos rinkiminė apygarda Nr. 104 (Utenos m.)

Lionginas Šepetys
Vievio rinkiminė apygarda Nr. 138 (Trakų raj.)
1926 11 23 – 2017 12 08

Gediminas Šerkšnys
Girstupio rinkiminė apygarda Nr. 32 (Kauno m.)

Albertas Šimėnas
Druskininkų rinkiminė apygarda Nr. 62 (Druskininkų m.)

Jonas Šimėnas
Gargždų rinkiminė apygarda Nr. 64 (Klaipėdos raj.)

Zita Šličytė¹⁵
Jovary rinkiminė apygarda Nr. 69 (Tauragės m. ir Tauragės raj.)

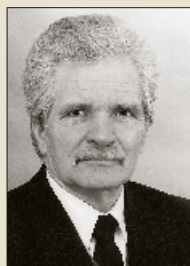
Vladislavas Švedas¹⁶
Naujosios Vilnios rinkiminė apygarda Nr. 21 (Vilniaus m.)

Jonas Tamulis
Kosmonautų rinkiminė apygarda Nr. 17 (Vilniaus m.)

Aurimas Taurantas
Kalniėčių rinkiminė apygarda Nr. 28 (Kauno m.)

Vladas Terleckas
Pilies rinkiminė apygarda Nr. 1 (Vilniaus m.)

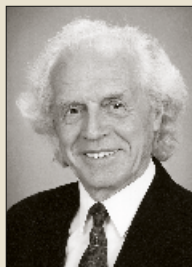
Edvardas Tomaševičius¹⁷
Nemenčinės rinkiminė apygarda Nr. 114 (Vilniaus raj.)

13 Susilaikė balsuojant dėl Lietuvos Nepriklausomos Valstybės atstatymo Akto
14 Išrinktas 1991 09 24
15 Išrinkta 1990 04 10

16 Išrinktas 1990 11 24. 1991 m. lapkričio 5 d. LR Aukščiausioji Taryba nutraukė jo įgaliojimus, nes nepriėmė Lietuvos Respublikos pilietybės.
17 Susilaikė balsuojant dėl Lietuvos Nepriklausomos Valstybės atstatymo Akto

Mečislovas Treinys¹⁸
Kačerginės rinkiminė
apygarda Nr. 130
(Kauno raj.)
1941 10 01 – 2008 07 18

Pranciškus Tupikas
Karoliniškių rinkiminė
apygarda Nr. 16
(Vilniaus m.)
1929 01 02 – 2015 07 17

Algimantas Vincas Ulba
Priekulės rinkiminė
apygarda Nr. 65
(Klaipėdos raj.)
1939 03 10 – 2012 06 26

Kazimieras Uoka
Rokiškio rinkiminė apygarda
Nr. 102 (Rokiškio raj.)
1951 03 04 – 2016 07 16

Gediminas Vagnorius
Justiniškių rinkiminė
apygarda Nr. 8
(Vilniaus m.)

Zigmantas Vaišvila
Ventos rinkiminė
apygarda Nr. 78
(Akmenės ir Mažeikių raj.)

Petras Vaitiekūnas
Fabijoniškių rinkiminė
apygarda Nr. 11
(Vilniaus m.)

Rimvydas Valatka
Palangos rinkiminė
apygarda Nr. 63
(Palangos m.)

Birutė Valionytė
Biržų rinkiminė
apygarda Nr. 97
(Biržų raj.)

Povilas Varanauskas
Nemuno rinkiminė apygarda
Nr. 36 (Kauno m.)

Eduardas Vilkas
Panemunio rinkiminė
apygarda Nr. 125
(Jurbarko raj.)
1935 10 03 – 2008 05 18

Emanuelis Zingeris
Lazdynų rinkiminė
apygarda Nr. 15
(Vilniaus m.)

Alfonsas Žalys
Pajūrio rinkiminė
apygarda Nr. 45
(Klaipėdos m.)
1929 10 05 – 2006 12 12

Vidmantas Žiemelis
Raguvos rinkiminė
apygarda Nr. 99
(Anykščių raj.)

Pavardės ir vardai surašyti iš
vardinių „Dėl nepriklausomos
Lietuvos valstybės atstatymo“
balsavimo kortelių.

18 Išrinktas 1990 04 18

